

Cumali Ünalı Hasannebioğlu'nun Dil, Edebiyat ve Şiir Üzerine Düşünceleri

Dil ve Şiir Üzerine Konuşmaları

Klasik şiirimizin ustaları bir taraftan bu büyüü sanatın en mükemmel örneklerini verirken, bir taraftan da yazdıkları kasidelerin, gazellerin ve mesnevilerin içinde şiirin ve sanatın felsefesini de yapmışlardır. Bu açıdan bakıldığında görülür ki divan şairleri okuyucunun karşısına aynı zamanda, güçlü bir şiir filozofu kimliği ile çıkarlar. Yani eski şiirimizin metinleri içerisinde yapacağımız ciddi bir araştırma bizi, artık bir dünya edebiyatı boyutunu kazanmış bulunan bu şiir geleneğinde inanılmaz derecede güçlü bir poetika ve sanat ontolojisi damarının bulunduğu gerçeğine götürecektir.

Dünya kültür mirasına yaptığımız en güçlü katkılardan biri olan klasik şiirimizin kaynağından beslenme şansını yakalamış edebiyatçılarımızdan biri de Cumali Ünalı Hasannebioğlu'dur. Cumali Hasannebioğlu şiirlerinde ve edebiyat konulu yazılarında işte bu, şiir ve şiirin felsefesi meselesine de eğilmiş ve bu konuda güçlü sanatkâr duyarlılığı ve felsefî yeteneğine dayanarak "şiir, dil, edebiyat ve sanat üzerine konuşmalar" yapma gereğini duymuştur.

Bugünün kurulukla, sıklıkla ve derinliksizlikle malul sanat ve edebiyat dünyasına güçlü tenbih mesajları niteliğindeki bu konuşmalar, üzerinde tahliller yapılması gereken gerçekleri içermektedir.

Biz bu yazımızda Hasannebioğlu'nun Hece Taşları Dergisi'nde yayınladığı "Şiir Üzerine Konuşmalar"ından hareketle onun bu konudaki görüş ve değerlendirmeleri üzerinde duracağız ve ardından yazdığı şiirlerin içerisinde şiiri ve şairi nasıl değerlendirdiği/nasıl tasvir ettiği hususunu anlamaya çalışacağız.

Cumali Ünalı Hasannebioğlu, duayen şair kimliği ile dil ve şiir ilişkileri bağlamında bizim kadim edebiyat ve şiir geleneğimizin estetik kodlarından beslenen dikkate değer yaklaşımlarda bulunmaktadır.

Hasannebioğlu, 27 Ağustos 1987 tarihinde 26. Struga Şiir Akşamları'nda "Şiir ve Dil" konulu sempozyumda sunduğu bildiride şiirin dil ile olan ilişkisini ele almanın zorluğundan söz açmakta;

dilin konuşma dilindeki basit kurgulamasının şiirde birden bire giriftleşmeye ve zenginleşmeye başladığını ifade etmektedir.

Şiiri bir nevi büyü ve simya olarak tanımlayan Hasannebioğlu konuşma dilindeki basit kelimelelerin şiirin simyası ile altına döndüğünü söylemektedir:

"Şiirin, dil ile olan ilişkisini ele almanın zorluğu vardır. Öncelikle, şiirin, dil ile kurulan bir yapısının olması, ikinci olarak da, kendi dilimin mantığı içerisinde düşündüğüm şeyleri, tercüme ile söyleyeceklerimi kendi dillerinin mantığı içinde anlamak durumunda olan ve üstelik kendi dillerinin şiirini kuran insanlarla muhatap olmanın zorluğudur."

*"Konuşma dilindeki basit kelimelerin, şiir dili olurken birdenbire zenginleşmesindeki "büyü" nedir? Ortaçağda değersiz madenlerden altın elde etmeye çalışan "simyacı"lardan söz edilir. Bunlar, alım satım değeri çok düşük madenleri, bazı kimyasal olaylara tabi tutarak, altın olduğunu savundukları yeni bir şey elde ederlermiş. Elde ettikleri şeyin altın olup olmadığı fazlaca önemli değil. Önemli olan, farklı ve daha zengin bir yeni oluşuma ulaşmış olmalarıdır. Bu oluşumu sağlamak için kullandıkları kimyasal reaksiyonları da, konuşma dilindeki kelimenin şiir olurken uğradığı büyüye eşit düşünmek mümkün."*¹

Şiirin sihir ile konusunda klasik şairlerimizin yazdıkları sayısız beyit arasından seçtiğimiz aşağıdaki beyitler Hasannebioğlu'nun klasik şiirin kodlarına ne ölçüde aşına olduğu hususunu açıklığa kavuşturacaktır:

*"Her kaçan şî'rüm yazam hâmem Revânî sihr ider
Şâhid-i nazmum ola tâ kim yavuz gözden emîn"*²

*Prof. Dr. İstanbul Arel Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

1 Cumali Ünalı Hasannebioğlu, "Şiir Üzerine Konuşmalar -4-" Hece Taşları, 19, s. 4. (2016)

2 Revani Divani, g. 306/5.

(Ey Revani; ne zaman şiir yazmaya başlasam; kalemim, nazmımın güzelini kötü gözlerden korusun diye sihirler yapar.)

“Ahmedâ ger şi'r ile dirler sana sihr-âferîn
Nazm içinde niçeler mu'ciz-nümâ dirler bana”³

(Ey Ahmed, eğer sana şiir hususunda sihirbaz derlerse de, birçok insan nazm işinde benim mucize gösterdiğimi söylerler.)

Cumali Hasannebioğlu, şiirin kendisine has bambaşka bir düzeninin, akla sığmaz bir nizamının, sırlı bir yapısının olduğunu söylemekte ve dolayısıyla, şairlerin olağanüstü bir ölçü ve düzen duyarlılığına sahip kişilikler olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Şiir geneli içinde tekniğine dönersek... Akıl almaz bir nizamı, intizamı, düzeni barındırır içinde şiir. Görünüşte sere serpe, özensiz, ölçüsüz bilinse de; olağanüstü bir ölçü ve düzen duyarlılığına sahiptir kendi içinde, gizlice. Bir yapı düşünün ki, minik bir taş parçası bulunması gerektiği yerde değilse, yıkılsın o koca yapı. Bir resmin, rengi, biçimi iğretiyse; o bütünsel güzellikten de eser yok denilebilir. Eksiktir, çirkindir, nâtamamdır o büyüleyici mekân.”⁴

Bu paragrafın son iki cümlesinde sayın Hasannebioğlu, gerçek anlamda hendesî bir mükemmeliyete sahip klasik şiirimizin, eksikliği/noksanlığı dışlayan, kusursuzluğa ayarlı iç strüktürünü tanımlar gibidir.

Değerli şair Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu bu ülkenin entelektüel kesiminde iflah olmaz bir hastalık gibi yaygınlaşmış bulunan, geçmişî karalama ve bu bağlamda klasik şiirimizi küçük görme yaklaşımına karşı çıkar ve bir dünya dilinin ve insanlığın malı olmuş şiir-i kadimimizin hakkını verir. Bunu yaparken, Divan şiirinden beslenen nadir şairlerden biri olan merhum Cemal Süreya'nın bizim öz edebiyatımız ile ilgili bir değerlendirmesini gündeme getirir:

“Bazı çevrelere göre Osmanlı'nın edebiyatı, hayattan kopuk; şiiriyse sanal ortamdadır, dayanaksızdır. Buna itirazı olanlar da var: Cemal Süreya gibi şiire ziyadesiyle vakıf zevatın, Osmanlı şiirini, bir “imparatorluk şiiri” olarak olarak tarif ve tavsif etmesi gibi.”⁵

Divan şiiri, tarihin hiçbir döneminde ve hiçbir

3 Karamanlı Ayni Divanı, g.28/6.

4 Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu, “Şiir Üzerine Konuşmalar -2-” *Hece Taşları*, 17, s. 4. (2016)

5 Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu, “Şiir Üzerine Konuşmalar -2-” *Hece Taşları*, 17, s. 5. (2016)

toplumda görülmemiş bir şekilde, hükümdarlar tarafından himaye görmüş; bir anlamda, imparatorluğun ve çok dinli, çok kültürlü, çok etnik unsurlu ümmetin sosyal organizasyonu olan bu dünya devletinin dili olmuştur. Hiçbir dönemde ve hiçbir coğrafyada bizdeki gibi, hükümdarlarından büyük çoğunluğunun şair olduğu bir topluma ve bir devlete rastlamak mümkün değildir.

Cumali Hasannebioğlu bu husustaki görüşlerini şöylece özetlemektedir:

“Şiirin dili ile ilgili olarak söylemek istediklerim bu kadar değil. Benim yaşadığım ülkedeki şiir dilinden söz etmek isterdim. Bin yıldan daha fazla bir zaman içerisinde, sanıyorum kırk-elli civarında devleti barındıran bir coğrafyaya hâkim olmuş; bu coğrafyanın dili, kültürü ve sanatıyla yoğrulmuş, yeni bir zevk, yeni bir sanat oluşturmuş ülkemden söz etmek isterdim. İmparator olan padişahlardan birçoğunun şiire büyük bir saygı duyduğunu, şiirle dilenen özürlerin karşılığında can bahşettiğini, suçlunun suçunu affettiğini gördüm kitaplarda. Kadı Burhanettin adında bir şair-padişahın, o dönemin en etkin gücü olan Timur'a karşı şiir ile harp ilân ettiğinin şiirini okudum.”⁶

Üç büyük dilin (Türkçe, Arapça, Farsça) söz varlığına dayalı olarak icra edilen; binlerce yıllık bir tarih derinliğine uzanan ve Adriyatik Denizinden Çin Seddine kadar milyonlarca kilometrekarelik bir coğrafyada ortaya çıkmış çok zengin kültür, din, felsefe, mezhep ve etnik unsura dayalı klasik Türk edebiyatı geleneğinin ana kaynaklarını 1. Din/Tasavvuf; 2. Bilim ve Felsefe; 3. Mitoloji/ Destan, Tarih ve Osmanlı gündelik hayatın yansımaları ve 4. Estetik Değerler sistemi olarak tasnif etmek mümkündür.

Bu zengin ve ihtişamlı menbalardan hayat bulan klasik edebiyatımızın en fonksiyonel kaynağı Osmanlı gündelik hayatının renkli yansımalarıdır. Klasik şiir metinlerini şerh eden araştırmacılar için bir kültür arkeolojisi meselesi ve keşif alanı konusu olan Osmanlı hayatının yansımaları hususu Divan şiirinin canlı bir gelenek olduğunun da belgesi durumundadır.

Gelişmiş şair duyarlılığı ve klasik Türk edebiyatının derin gerçekliliği ile ilgili duyarlılığı nedeni ile Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu, divan şiirinin canlı hayat gözlemine dayalı olduğu meselesi ile ilgili olarak, kendi hayatındaki gözleme dayalı bir anekdotu bizlerle paylaşmaktadır.

6 Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu, “Şiir Üzerine Konuşmalar -4-” *Hece Taşları*, 19, s. 4. (2016)

Bu çok ilginç ve sevimli anekdot birtakım çevrelerin haksız olarak klasik edebiyatımıza vurmaya çalıştıkları yaftayı da geçersiz kılmakta ve insanlığın kültür mirasına armağan ettiğimiz ölümsüz şiir geleneğimizin günümüze kadar uzanan diriltici bir nefese sahip olduğu gerçeğini ispatlamaktadır.

Şimdi, Üstad Hasannebioğlu'nu dinleyelim:

“Yine benim ülkemde birkaç yüzyıl önce yaşamış ve geriye bugün dünya şiirinin çok has örnekleri olarak anılan bir güzellikler ülkesi bırakmış olan Şeyh Galib’den söz etmek istiyorum. Ayrıca, üç yaşındaki küçük kızımın da. Bir gün balkonda otururken, “Baba, tırnak aydede’ye bak!” diye bir çılgılık attı ve eliyle gökteki henüz birkaç günlük yeni ayı gösterdi ısrarla. Birdenbire bu büyük şairin, aşağı yukarı şöyle anlaşılabilir güzel şiirini hatırladım: Ay yenisi niye kendini fazlaca önemsiyor, sevgilimin kesip attığı tırnak kadar değeri yok.”⁷ Birisi, elli yaşın üzerinde, konuştuğu dilin en büyük şairlerinden biri, diğeri, bu şairden yüzyıllarca sonra doğmuş, üç yaşında küçük bir çocuk. Şöyle bir sonuca ulaşısam, umarım edebiyat tarihçileri ve edebiyat okutan okulların hocaları beni fazla kınamazlar: Şiir özgürlüktür, şiirin dili de özgürlüğün dilidir. Eminim ki, sizler de çocuklarda şahit olmuşsunuzdur, en güzel şiir dilini de bu nedenle çocuklar kullanıyor.”⁸

Üstad Cumali Ünalı Bey’in 1987 yılında henüz üç yaşındaki kızının, gördüğü “yeni ay” ile ilgili olarak yaptığı “tırnak” benzetmesi kendisinden asırlarca önce yaşamış ve bize inanılmaz derecede zengin bir dil, kültür, sanat ve estetik mirası bırakmış bulunan şair dedelerinin kalemiyle nasıl da esprili beyitlere vücut vermiştir, görelim:

*Zemine na’lçen nakşî hilâli vereli revnak
Felek yırtar yüzün mâh-ı nevi her ay edip tırnak⁹*

(Sevgilim! Ayakkabındaki ökçe demirlerinin hilal şeklindeki nakışları yeryüzüne parlaklık ve güzellik vereli, felek, kıskançlığından, her ay yeni aydan tırnak çıkartıp yüzünü yırtıyor.)

7 Çevirisi yukarıda verilen, Şeyh Galib Divanı’nın 312. gazelinin ikinci beyti şu şekildedir:

Ay yenisi gökde ne ülker satar

Değmeyecek kesdiği tırnağını

8 Cumali Ünalı Hasannebioğlu, “Şiir Üzerine Konuşmalar -4-” *Hece Taşları*, 19, s. 5. (2016)

9 Hayali Bey Divanı, g. 236/1.

Ser-i nâhunların k’olmuş meh-i nev

Yaraşmaz kim sala hurşide pertev¹⁰

(Sevgilim! Tırnakların parlak yeni ay gibi görüldüğü için, güneşin ışık salmasına gerek kalmadı.)

Hasannebioğlu, Makedonya’da düzenlenen 26. Struga Şiir Akşamlarında, “Şiir ve Dil” konulu sempozyumda, Türkiye adına sunduğu bildiriye şiir ile insanlık onurunun aynı çizgide çakıştığını söylerken de çok önemli bir gerçeğe dikkat çekmiştir. Ona göre şiir, tarihin her döneminde, ezilen insanların sırlı çığlığıdır. Evet; şiir âşık gönüllerden gökyüzüne yükselen ve zulmü temsil eden feleğin dokuz kat kalesini yerle bir eden ateşli, dumanlı bir çılgıktır:

“Şiir ister bir fısıltı, isterse bir çağlık olsun, her zaman, insanoğlunun var olduğu ilk günden günümüze dek, takip ettiği insanlık onurunun çizgisine denktir. Bu çizgi, yani insanlık onuru çizgisi, şiirin onurlu çizgisi ile her zaman çakışmıştır. Şiirin, tarihin her döneminde ezilen insanların sesi olduğu bir doğrudur. Ancak, sürü olmayı kabul etmeyen, bir bakıma inandığı doğrulara uygun olarak yaşamaya çalışan bir seçkinler gurubunun sesi olduğu da, aynı oranda doğrudur. Şiirin dilini çoğu zaman bir çığlığa dönüştüren sır da budur.”¹¹

16. Yüzyılın büyük şairi Emrî de şiirin bir çılgılık, bir ses olduğunu ne güzel ifade etmiştir:

Bâg-ı tab’umda hazân gördün ise olma hamûş

Eyle bu şi’re ser-âgâz gel ey bülbül-i cân¹²

(Ey can bülbülü! Tabiatımın bahçesinde artık sonbahar manzarası gördün ise sakın susma; gel de bu şirin sesine ses kat!)

Taşlıcalı Yahya Bey de okunan şiirinin çılgılıktan bir ok gibi gökyüzüne yükselip Süreyya takım yıldızını sildiğini söylemektedir:

Yara ey Yahyâ bu şi’rüm okunurken dün sabâh

Tîg-i ahum nazm-ı Pervîni felekde kıldı hâkk¹³

Şair olup da şiir-âşk bağlantısına dikkatini yoğunlaştırmamak, “aşk olmadan meşk olmaz” fehvasınca, şiirin aşk ile kopmak bilmeyen sebep sonuç ilişkisinin farkında olmamak mümkün mü! Elbette mümkün değil...

10 Hamîdizâde Celîli Divanı, b. 1664.

11 Cumali Ünalı Hasannebioğlu, “Şiir Üzerine Konuşmalar -4-” *Hece Taşları*, 19, s. 5. (2016)

12 Emri Divanı, 26.

13 Yahya Bey Divanı, 5

Çünkü yüreğin hüzünler kulübesinde harlanan aşk ateşi ile yanmadan, beynin kıvrımlarında kopan aşk fırtınasına tutulmadan şair olunur mu? Elbette olunmaz!

“Ölüm Bile Aşk İle”; “Mâdem ki Aşk” ve “Aşk ki Büyük Yalnızlık” diyen ve bütün şiirlerinin toplandığı kitaba “Andolsun Aşka” unvanını veren Şair-i mâderzâd Cumali Ünaldı Hasannebioğlu da şiir ve aşkın vazgeçilmez ilişkisini şöyle anlatıyor:

“Neden bileşkelere ayıracağız “şiir”i ve “aşk”ı? Bir bilimsel makale gibi, analiz ve sentezini yapabilmek için mi? Üzerinde ne kadar çok düşünürsek düşünelim, “şiir” ve “aşk” gibi iki kavramı, bileşenlerine ayırmak mümkün görünmüyor. Kaldı ki, hangisi diğerinin öncülü veya kim kimin ardılı, onu da bilmek mümkün değil. Bunun gibi, nasıl ki aşkı ve şiiri parçalamak mümkün değildir; o halde “bütün aşklar” ve “bütün şiirler”i de aynı biçimde ortak paranteze almak hayli zor.”¹⁴

Gelin, şiir-aşk ilişkisi ile ilgili olarak bir de, aşk-ı mecazî köprüsünden geçip hüner atlarını aşk-ı hakikî meydanında doludizgin koşturan şiir ülkesinin anlı şanlı sultanlarına kulak verelim:

Oda yanar gönülüm ger zamîre ışkı geçe
Çü şî'ri lebleriyiçün diyim sözüm sulanur¹⁵
(O sevgilinin aşkı içime girse, gönlüm tutuşur ve onun dudakları için şiir söylesem, sözüm sulanır.)

Gidâ-yı rûh durur cümle şî'ri Yahyânun
Gedâ-yı 'ışk olalı oldu ol emîr-i kelâm¹⁶
(Yahya'nın bütün şiirleri ruh gıdasıdır. Yahya aşk dilencisi olalı, sözün sultanı oldu.)

Söyledür ıssını mâl eski meseldür dilde
Beni 'ıskundur iden şî'r ile böyle gûyâ¹⁷

(“Mal, sahibini konuşturur.” diye eskiden beri söylene gelen bir mesel vardır... (Ey sevgili!) Beni böyle şiir ile konuşturan da senin aşkındır.)

14 Cumali Ünaldı Hasannebioğlu, “Şiir Üzerine Konuşmalar -12-” *Hece Taşları*, 36, s. 3. (2018)

15 Kadı Burhaneddin Divanı, g. 1312/6.

16 Yahya Bey Divanı, 5.

17 Âşık Çelebi Divanı, 3/4

Hasannebioğlu'nun Mısralarında Şiir ve Şair

Yazımızın başlarında klasik Türk edebiyatının en güçlü damarlarından birisinin poetika ve sanat ontolojisi olduğundan bahsetmiş ve bu konuda Divan şiirinin dünya edebî gelenekleri arasında eşsiz bir konuma sahip olduğunu anlatmaya çalışmıştık.

Bu damar bizim kültürel genlerimize nakşolunmuş bir özellik olarak günümüze kadar gelmeyi başarmış ve modern dönemlerin şairleri arasında da klasik şiirimizdeki kadar olmasa bile önemli oranda şiir filozofları yetişmiştir.

Onlardan birisi de bugün kendisi ile ilgili bu hatıra sayısı yayınlanmış bulunan Cumali Ünaldı Hasannebioğlu'dur.

Aziz dostum Cumali Hasannebioğlu'nun *Andolsun Aşka* kitabındaki bütün şiirlerinin içerisinde şiir ve şair ile ilgili olarak yapılmış bulunan poetik yaklaşımlar, şiir ve şair hakkında yapılmış estetik teşbih ve tasvirler de şöylece sıralanabilir:

bu münâcât göğeri, affolma topraklarına uzatmış boynunu umudun

*bir şiir menekşesi arz olunur niyaz ellerine, tek çözümler erir.*¹⁸

Bu satırlarda şiir menekşe çiçeğine benzetilmiştir. Şiir ile menekşe arasındaki benzetme yönü (vech-i şebek) ise her ikisinin de boynunu affolmak umudu ile gökyüzüne, göklerin ve yerin Rabbi'ne eğmesi; niyaz ve dua ellerini göğe açması hayalidir. Şiirin menekşeye benzetilmesindeki ikinci yön de menekşenin insanı sarhoş eden güzel kokusu ve şiirin de insanı kendinden geçiren anlamıdır. Burada oldukça iyi kurgulanmış bir hüsnütalil ile karşı karşıyayız...

Şiir, derisi yüzülmüş bir kuzunun

gömgök etinde

uçuşup kıvrılan,

acısını yitirmiş seyirmelerle

*bir ılık buğu mudur?”*¹⁹

Hasannebioğlu, bu mısralarda şiiri yüreğin ve beynin ürperişlerinden doğup, uçuşan, kıvrılan ve gökyüzüne yükselen ince, şeffaf ve de görünmez bir buğu gibi tanımlamakta ve harika bir tasvir yapmaktadır...

18 *Andolsun Aşka*, s.19.

19 *Andolsun Aşka*, s.73.

şiiirler söyleniyor kıvılcımına uygarlık demircisi-
nin

ve artık çekikten yankılanan “Hak, Hak” değil²⁰

Burada şiir ile ateş ve uygarlık kavramları arasın-
da derinden bir bağ oluşturulmuş; ayrıca şair ile
medeniyet kurucu birey ilişkisi ön plana çıkartıl-
mıştır. Bir de şiirde asla ihmal edilmemesi gereken
ses unsuru ve yine oldukça esprili bir hüsnüalil:
Medeniyet demircisinin çekicinden çıkan vuruş
sesleri şairimizin estetik tasarrufu ile mısralarda
“Hak! Hak!” zikrine dönüşmüştür.

seni övmekle yüceliyorum sevdâlım, söz yerine
bu şiirle tutuşturur bulutları kuşlar, köz yerine²¹

İnsanın yücelişinin vazgeçilmez öğeleri: Sev-
giliyi samimiyetle övme ve söz... Evet, sevmek,
sevda ateşinde yanmak; sevileni yürekten gelen
bir içtenlikle övmek ve aşkın ibrişimine söz inci-
lerini dizmek; yücelişin altın merdivenidir... Şiir,
ateşin hamurundan mayalanmış olmalı... Öyle ki;
şiirin ateşi, hayal kuşlarının kanatlarında –yahut
gagalarında- gökyüzüne taşınmakta ve aşkın söze
dönüşmüş bu alevi, semayı kaplayan bulutları bile
tutuşturmaktadır.

ölü suratları mesih şiirlerle sıvazlama demleridir
nağralar atma günüdür ey oğul kadim deliliklerle.²²

Söz ve şiir esasında bir ihya meselesidir. Yani
söz ve şiir canlıdır ve canlandırır. Ölü kalpler şiir
İsa’sının nefesi ve elinin teması ile dirilir, cana ge-
lir.. Ölmüş suratlar, hayat soluğu tükenmiş dudak-
lar şiirin sıvazlaması ile canlanır, görür, işitir ve
söze gelir. Şiirle dirilen yüzler, konuşan dudaklar
kadim ruhların dilinden konuşmaya başlar ve ha-
yata yeniden gözlerini açmışlığın ve sonsuz özgür-
lüğün nağralarını atar.

Şair Cumali Hasannebioğlu’nun, klasik şiirimi-
zin poetika damarından beslendiğinin açık bir
göstergesi olan yukarıda bahsini ettiğimiz “şiir” ve
“Mesih” eşleştirmesi ile ilgili olarak klasik şairle-
rimizin kaleme aldıkları şu çılgın beyitlere de bir
göz atalım:

20 Andolsun Aşka, s.33.

21Andolsun Aşka, s.24.

22 Andolsun Aşka, s.86.

Mesih’im nutkumun âsârıdır mevta-i elfâza

Veren geh ebr-i nisanı veren geh mâye-i cânı²³

(Ben Mesih benzeri bir şairim; benim konuşma
ve şiir yazma kudretimın eseri ölü lafızlara bazen
nisan bulutu bereketi, bazen de can mayası kazan-
dırır.)

Ben disem şevk-ı lebünle okusan sen ey sanem

Mürdeler ihya ider nutk-ı Mesiha-var şi’r²⁴

(Ey put gibi güzel sevgilim; ben senin dudağının
arzusunu ile şiir söylesem; sen de onu okusan; bu şiir
Hz. İsa’nın nefesi gibi, ölüleri diriltir)..

Şimdi de Hasannebioğlu’nun, şerhini yapmaya
çalışacağımız aşağıdaki mısralarında şiirin ve şa-
irin en hatırlı bir konuk olarak sanat rezidansının
kral dairesine nasıl da kurulduğunu ve orada sul-
tanlığının keyfini doya doya nasıl yaşadığını his-
sedeceğiz:

bu şehir ki amansız

gögünü bile çekti üzerimden

dört nal koşan ayaklarına şiirimin bukağılar vurdu
yürütünce fillerini

zarif ve soylu arab atlarının üzerine

ebâbîl kuşları uçuruyor bir adam

gözünün bebeğinde²⁵

Bu mısraların teatral sahnesinde şehir, gökyüzü,
dört nal koşan atlar, şiir, bukağı, fil, zarafet, soylu-
luk, arap atları, eabil kuşları, uçma ve göz bebeği
sözcükleri öylesine güçlü bir kudretle seçilmiş ki;
bu seçki, şairini bir kuyumcu ustası pozisyonuna
yükseltmiştir. Şairimiz burada karşımıza kelime-
lerin eşsiz ışınımlı kristallerinden muhteşem bir
gerdanlık imal etmiş ve onu edebî tefekkürün boy-
nuna asmıştır.

Evet, şehir ve şiir; birbirinden hiç ayrılması
mümkün olmayan iki şey... Şehir yücelir ve düşün-
ce semasını estetiğin pırıltılı yıldızlarıyla donatır-
sa şehrin sakinleri ile birlikte şiir de yücelir. Şehir
yücelirse, şair Amîkî’nin “Ruhlar çekilir Hazret-i
Yezdân’a giderler” dediği gibi ruhlar da yükselir ve
estetik düşünüşün miracı vuku bulur. İşte o zaman
şiir de Anka misali yücelir ve Divan şiirinin kabu-
lü çerçevesinde, şairler artık ilhamlarını Felek’ten

23 Koca Ragıp Paşa Divanı

24 Zati Divanı

25 Andolsun Aşka, s.104.

almaya başlarlar; hatta tarihin kaydettiği en çılgın ve en serazat şairlerden biri olan Nef'î'nin

*Tûtî-yi mu'cize-gûyem ne desem lâf değil
Çarh ile söyleşemem ayinesi saf değil*

matlalı gazelinde iddia ettiği üzere, feleği de ge-
cip Allah'ın ilhamına mazhar olurlar...

Evet, Üstad Cumali Hasannebioğlu bu mısralar-
da medeniyetimizin şehrinin amansızlığından ve
çöküşünden söz ediyor...

Şehir çökmüş ve göğünü üzerimizden çekmiş; şi-
irin dörtnal koşan küheylanlarının ayaklarına da
bukağılar vurulmuştur...

Artık meydan modernitenin Ebrehe'lerine kal-
mıştır... Ve zamane Ebreheleri istikbarın, cahili-
liyenin, bedeviliğin fillerini medeniyetin, aşkın,
merhametin ve bilginin soylu arap atlarının üze-
rine yürütmüştür.

Ama şiirin gücünü yüreğinde hisseden bir adam,
şair kimliği ile ortaya atılmış ve gözünün bebeğin-
de eabil kuşları uçurtmaya başlamış; yürekle-
rinden fırlattıkları söz mermileri ile bedeviliğin
fillerini yenik ekine çevirmiştir. Şiir işte böyle bir
kudret, böyle bir koruyucu güç meselesidir Hasan-
nebioğlu'na göre...

Hasannebioğlu, Çığ şiirinde şairin aşkla ve şiirle
ölümsüzlüğe ulaşacağından bahseder:

*Aşk bizi de anacak yıllar yüzyıllar boyu
Ölümler söyleşecek şiirimde sağ gibi*²⁶

Ona göre; aşk eğer bizi de anacak olursa, yani
aşk, defterine bizi de kaydedecek olursa; aşkın di-
riltici nefesi ile yazılan şiirde ruhlar ölümsüzlüğü
tadacak ve ölümler de sağlar gibi canlanıp sonsuz
hayatın bengisu pınarlarından yudum yudum iç-
meye başlayacaktır.

Bu mısralarında Cumali Üstad bakın şiirin hayat
vericiliği, dirilticiliği konusunda âdeta Fuzuli ile
söz birliği etmektedir:

*Billah bu yaman mdir ki hâlâ
Emvâtı söz ile kıldın ihyâ*

26 Andolsun Aşka, s.343.

*Mecnun ile Leyli'yi kılıp yâd
Ervahlarını eyledin şâd*²⁷

Son olarak şiiri ve şairi doğru anlamak adına Üs-
tad'ın "Sessizlik" şiirini okumalıyız:

*Kışın ölüyor şairler
Gök iğreti, toprak çorak, yeşil metruk
Çılgın bir kalabalıkta yitirince ellerini
Önce kendi tanımaz hiçbir aynada, kendini
Eksik bir dünyada yaşamak niye?
Kışın ölüyor şairler söz çürüyünce*²⁸

Çoraklaşmış bir medeniyette şairin ve şiirin ne
de trajik bir kaderi vardır!.. Bahar; hayatı, aşkı, göz
aydınlığını anlatır; kış ise hayatın ve insanın ölü-
münü, görememeyi, duyamamayı, çoraklaşmayı,
kendini yitirmeyi, zemheri soğuşunda donmayı
ve kaybolmayı, tanımamayı ve tanınmamayı ifade
eder... Hayatın soluğunun kaybolduğu böylesine
eksik bir dünyada yaşamamanın ne anlamı vardır ki!..
Böyle bir savrulmada gökyüzü iğreti bir renge bü-
rünmüş; toprak çoraklaşmış, çayır çimen terk edil-
miş ve şair yabancılaşmanın zehrini içmiş kalaba-
lıkların içinde yüzünü ve ellerini yitirmiş; kendini
aynalarda kaybetmiştir. Değerlerin, aşkın ve haya-
tın ölmeye başladığı bu vetirede söz de çürümeye
başlamış, şairler ise aşkın ve hayatın donduğu bu
kış ortamında ölüme koşan pervaneler gibi kendi-
lerini hiçliğin mum alevine atıvermişlerdir...

Taa ki aşkın yepyeni bir metamorfozuna ve dü-
şüncenin taptaze bir basübadelmeytine gözlerimi-
zi açincaya kadar...

Aşk ile...

Aziz dostum, şiirin büyük ustası Cumali Ünalı
Hasannebioğlu'nun adına neşrolunan bu armağan
sayıda yayınlanması istirhamı ile, âcizâne, fakîrâne,
arz olunur...

Poetika

Ben şairim;
İçimde sihirli bir prizma var.
Işıklar, sesler, duygular çırpınır durur
Uçacakmış gibi, yüreğimde.

27 Fuzuli, *Leylâ ve Mecnun*, 3076-77. beyitler.

28 Andolsun Aşka, s.351

Sonra bir renk ve ses cümbüşü olur, fışkırır kalemimden

Gökkuşağı gibi nakşolur
Dağa, taşa, yere, göğe
Azar azar...
Ben şairim;
İçimde sihirli bir prizma var.

Ben şairim;
Benliğimin bahçesinde sözün kutlu ağacı var.
Kökü en gizli sırların derinliğinde,
Dalları ruhun arşını arar.

Ben şairim;
Benliğimin bahçesinde sözün kutlu ağacı var.
Ben şairim;
Beynimin kovanında
İlham arıları uğuldar.
Sözümün peteğinde
Anlamın öbek öbek balı...
Mısralarımnda zamanın binbir çiçekli bahçesinden

Tatlar, kokular...
Ben şairim;
Beynimin kovanında ilham arıları uğuldar.

Ben şairim;
Yüreğimin kafesinde
Şiirin mucize dilli papağanı var.
Sözün şekerini aldım mı ağzıma,
Dilimden anlamın balı akar.
“Çarh ile söyleşemem”;
Âyinesi gönlüme dar...
Ruhumun vahyini duyar da söylerim;
Kays'ı Mecnun yapan cinler
Yüzüme ilham aynası tutar.
Ben şairim;
Yüreğimin kafesinde
Şiirin mucize dilli papağanı var.

Ben şairim;
Elimde Musa'nın asâsı kalemim var.
Kelimeler, cümleler bükülür önümde
Denizler gibi...

Kalemimin bir dokunuşuyla
Bengisu pınarları dökülür ak sayfalara.
Aldım mı asâmi elime bir;
Kentın büyücülerini kaçacak delik arar.
Ben şairim;
Elimde Musa'nın asâsı kalemim var.

Ben şairim;
Dudaklarımda İsa'nın nefesi var.
Kelimelere can vermek benim işim...
Harflerden bir söz kuşu yapıp ruhumdan üfle-
dim mi;
Birden, cümleler içimden kanatlanıp uçar...
Ben şairim;
Dudaklarımda İsa'nın nefesi var.
Ben şairim
Kalemim Zülfikar...
Hayder-i kerrâr'ıyım hüner meydanının.
Her an bir düşünce Hayber'i açılır bana...
Söz vadisi, tabiatımın Döldül'üne dar...
Ben şairim;
Kalemim Zülfikar.

Ben şairim;
Dilim Muhammed'in parmağı gibi, söz ay'ını yarar...
Hicretim ince nükteler Medine'sine;
Yüreğim güzellik Mekke'si diye atar...
Ben şairim;
Dilim, Muhammed'in parmağı gibi, söz ay'ını yarar.

